

OM HAJAR OCH JÄTTETALLAR OMKRING RASLÅNGEN

Våra istider omfattade endast omkring 1 milj år. Den tiden kallas kvartärtiden och är en jämförelsevis kort tid, när det gäller jordens utveckling. Går vi ytterligare ca 55 milj år tillbaka, har vi början på tertiärtiden. Då hade vi ett mycket mildare klimat i Sverige. Då växte här bl.a. jättetallar. Sådana växer nu bl.a. i Californien. Våra geografiböcker brukade förr ha bilder från Californien, där man dragit vägen rakt igenom stammen i stället för att fälla trädet.

Jättetallarna i vår del av världen var av släkterna Taxodyoxylon och Sequoia. Det har man konstaterat genom slipprover av de förstenade trästyckena.

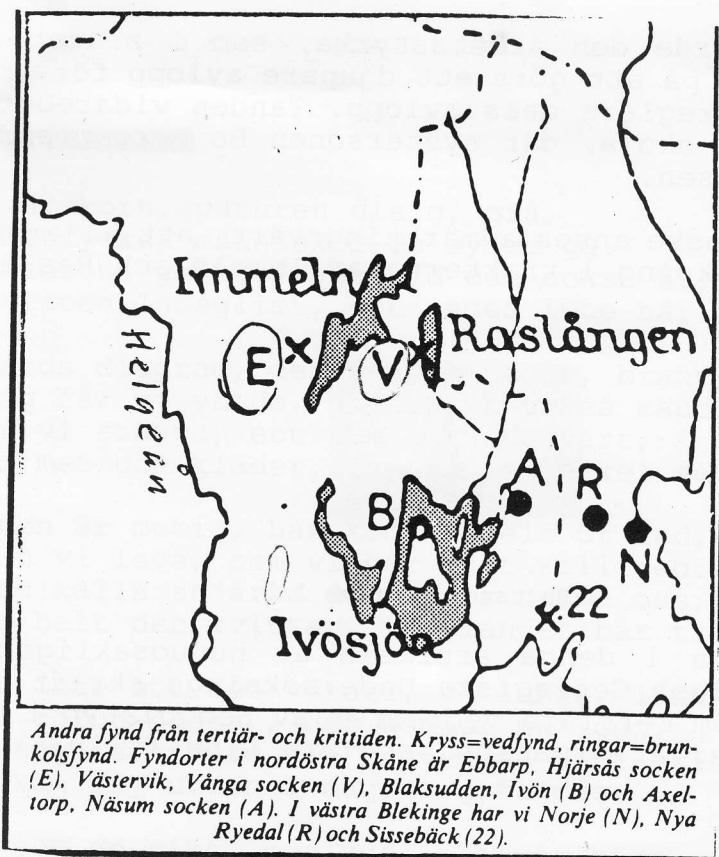
Äldsta fyndet

Det äldsta fyndet av förstenad jättetall i våra trakter torde vara det, som Gerard de Geer 1889 gjorde i Ebbarp vid östra stranden av sjön Immeln, Hjårsås socken. Fyndet föll nästan i glömska men aktualiserades 1934. Lantbrukaren Oskar Olsson, Västervik, Vånga socken, gjorde då ett liknande fynd vid sjön Raslångens västra strand. Nyheten om detta fynd förmedlades av folkskolläraren och hembygdsforskaren Gustav Nilsson, Mjönäs till Geologiska institutionen i Lund, där Tore Linell författade en liten skrift om fyndet. Det rör sig inte om större stycken i vårt land, men i den Förstenade skogen (The Petrified Forest) nära Winslow i Arizona, USA är det fråga om mängder. Där kan turisterna få köpa ett litet stycke.

Fossil som trappsteg

De förstenade trästyckena är ett slags fossil. Det har berättats mej, att man i Skärsnäsområdet funnit stora stycken av förstenad Sequoia, vilka använts som trappstenar vid ladugårdar. Troligen är det ett misstag, eftersom glimmerkvartsiten i dessa områden lätt kan förväxlas med förstenad Sequoia, om man inte är uppmärksam. Glimmerkvartsiten har bl.a. använts för tillverkning av brynen, även för export. Den har också utgjort råvara vid tillverkning av glas vid Glasbruket nära Bökestad.

En del av den förstenade Sequoian är från perioden före tertiärtiden, alltså från krittiden. Denna anses ha börjat för omkring 120 milj år sedan.

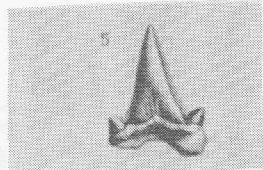
Karta över bl a fyndplatser för förstenad Sequoia (= X).
 EX = första fyndplatsen 1889 vid Ebbarp, Hjäsås socken
 VX = fyndet 1934 vid Ransingatorpet, Västervik,
 Raslången, Vånga socken

Krittiden och hajarna

Under krittiden var nordöstra Skåne täckt av vatten, krithavet. I detta levde en del djur med kalkskal, vars rester bildar den bördiga Kristianstadsslätten. Kända brytplatser för denna kalk är t.ex. Ivön, Balsby och Ignaberga. Mindre rester har påträffats så långt norrut som i Bjärnum, Olastorp vid Broby /När man höll på att gräva en brunn vid Nyestuga, ett av undantagen till Olastorp, fann man en belemnit, den förstenade stjärten av en bläckfisk, som levde i krithavet. Denna fossil förvaras av Erik Oleskog, den förre brukaren av Olastorp/samt Edran, Immelns avlopp via Hallsjön till Raslången. Vid Edran är det inte svårt att finna små kalkstycken från krittiden. Här hittade också Bergstrand en hajtand.

Han tillhörde den arbetsstyrka, som i slutet av 1940-talet höll på att göra ett djupare avlopp för Immeln, så man kunde reglera dess avlopp. Tandens vidarebefordrades till Boana skola, där systersonen Bo Bergstrand då gick i 3:e klassen.

Det kan kanske anses anmärkningsvärt, att hajarna en gång simmade omkring i trakterna av Immeln och Raslången.

Hajtand. Storlek 1/2.

Uppgifterna i denna artikeln är huvudsakligen hämtade från Sveriges Geologiska Undersöknings skrift nr 406, ser. C: "Om tertiära vedrester av Sequoiatyp i nordöstra Skånes kvartärformation" av Tore Linell (1936)

Erik Hedin

Edran, Immelns avlopp via Hallsjön till Raslången. Det var här Bergstrand fann hajtanden. Fotot är taget mot Immeln, innan man reglerade avloppet omkring 1948.